השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא צט.

ביד עבדו חייב. כתמיהה. קתני מ"ל השואל שלחה לי ביד עבדך ושלחה לו חייב השואל נאונסיה בדרך והרי לא יצאת מרשות משאיל ביד עבד ביד רבו דמיא והרי הוא כאילו הוליכה לו הוא: **נעשה כאומר הכישה במקל והיא תבא.** אחרי. הלכך משיצאתה מחצרו של בעלים בין בלא אומר בין ע"י אומר עמדה ברשות שואל דשעביד נפשיה משתלח מרשותו והרי הכישה במקל עד אשר יצאתה מביתו: **ושלחה לו ביד בנו.** של משאיל שלחה משאיל לשואל חייב השואל וכגון שאמר ליה שלח לי ביד בנך: **ביד עבדו פטור.** ואפי' אמר שלחה לי ביד עבדך: **לא תימא.** כדתרלה רב נעשה כאומר לו אלא רב מוקי לה למתני' בא"ל הכישה במקל והיא תבא אחרי דשעביד נפשיה מכי נפקא מחצרו ומשום דשלח עבדו עמה לא מיפטר: **לפנים מחצרו של משאיל.** שחצרו של משאיל פתוחה לרה"ר ואחר השואל לפנים ממנו ופתוחה לחצרו של משאיל שאין נכנסין ויוצאין לחצרו של שואל אלא דרך חצרו של משאיל דהתם סמכא דעתיה דשואל דמשיעמדו הבעלים לפניה להטותה לגד חצרו של שואל ומתי לה בחוטרא ודאי להתם ריהטא וההוא הוא דמשעבד שואל נפשיה. אבל אם היתה צריכה לבא דרך רשות הרבים לעולם אימא לך אפי' אמר ליה הכי לא סמכא דעתיה שיפקיהה המשאיל בלא שומר ולא שעבד נפשיה עד שתבא לידו: **דאיכא גזייפא.** שם בחצר המשאיל זויות ועוקלין שיכולה לסור שם ולהשמט מתחת. דשטו"ע בלע"ז בלשון (תהלים ל) כי גז חיש וכמו (במדבר יח) ויגז שלוש: **אלא לחורה.** שאם בא המשאיל לחזור ולתובעה ממנו בתוך ימי הזמן שהשאילה לו: **בקע בו בקעו.** עד שיכלו ימי שאילתו: **לא בקע בו לא בקעו.** דקסבר אין משיכה קונה בשומרים: **מעל.** המשאיל לשלם להקדש קרן שבהנה בהשאלתו. ומה היא הגאתו לפי טובת הנאה שבו לומדים בו כמה הוא רולה להיות נחסר מעלו להחזיק לו השואל טובת ד)[הנאה] מזו. טובת הנאה בוגדי"ר בלע"ז: **וחבירו מוסר לבקע בו לבתחילה.** אפילו ידע לאחר שבא לידו שהוא של הקדש שמכיון שנגג בו המשאיל ונתחייב דמי טובת הנאה להקדש יצאת הגיחה לחולין: **ואי לא בקעו.** במשיכה אמאי מעל המשאיל עד שיבקע בו השואל: **ופליגא.** נמי דרב הונא אדר' אלעזר: קרקע

לגזול אלא כל אחד דעתו להחזירו אחר בקוע ולא יצא לחולין אלא מה שנתכוון לגזול דהא קי"ל ז)שואל שלא מדעת גזלן הוי וקים ליה כולה ברשותיה אלא גרתה לר"י דתוספתא חייבי בגזברים המסורות להן קרבומות של הקדש בכל אחד מעל לפי שהנה ואינו יוצא לחולין שהרי לא נתכוונו להוציא מרשות שהוא שם כדפי' לעיל ח) וסיפא דקתני נתנו לחבירו היינו שאינו גזבר ואפילו בלא בקוע מעל לפי שנתכוון להוציא מרשותו והא דתנן בהנהנה אין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכלי שרת בלבד כיצד רבב על בהמה והא חבירו ורבב התם חייבי בשאינם גזברים דאי בגזברים אפילו קדושת דמים נמי כולם מעלו ובמשאיל קורדום לחבירו דקאמר הכא היה גרתה לר"י לאורה שיצא כל הקורדום לחולין בשאלה זו ולכך חבירו מותר לבקע בו לבתחילה ומ"מ לא מעל אלא לפי טובת הנאה שבו אע"פ שהפסד כולו להקדש ולפי זה טוטל אבן או קורה של הקדש נמי לא מעל אלא לפי טובת הנאה שבו אף קצת קשה לר"י דא"כ למה הולרך לפרש לפי טובת הנאה כיון שבכל הזמן שנתנה לחבירו לא מעל יותר וע"כ גרתה לו יותר שאינו יוצא לחולין אלא אותה הגאה שנותן לשואל ומותר לבקע עד זמן השאלה ולא יותר ובנותנו לחבירו דעלמא מעל לפי כולה ואין להקשות איך מותר לבקע כיון שמעורב באותו קורדום חולין והקדש מאי שנא ממשכיר ביתו והקדישו דאם דר בו השוכר מעל (ערכין דף כא.) בשביל שמעורב חלקו בשל הקדש וי"ל כיון שהשאילו ומעל בשאלה יצאת כל הגאת בקוע לחולין ואין מעורב בה מן הקדש כלום וא"ת כיון דבנתן לחבירו מעל לפי כל מה שהוציא מרשות הקדש ונתן לחבירו גם בכאן ימעול לפי כל מה שבזה הגאת בקוע וי"ל דבנתן מועל כדין לפי כולה כי כולה הפסיד להקדש אבל כאן לא הפסיד להקדש אלא מה שנפחת הקורדום ע"י בקוע וטובת הנאה דשאלה הוי טפי:

כך תקנו משיכה בשומרים. [א] לא להתחייב באונסין ט)קאמר דהא שומר חנם בלא משיכה חייב בפשיעה כדאמרינן פרק האומנין (לעיל דף פ:) דהכא לפני שומר חנם והוא הדין שומר שכר בגניבה ואבידה ואי אשואל קאמר מדאוריתא נמי לא קני אלא במשיכה ולישא למימר דקאי אשוכר שתקנו משיכה ולא קנו מעות דהא שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ועוד מאי פליגא דאמר הכא אלא לענין חזרה קאמר דשוכר ושואל מיד שמשכו הבהמה מרשות הבעלים אין בעלים יכולין עוד לחזור והייבו דקאמר ופליגא דרב הונא:

פרט

אמר שמואל בעבד עברי. פי' ר"ת דשמואל פליג עליה דרב ולית הלכתא כוותיה דרב דאמר הכישה במקל ותבא חייב וכן משמע דפליג והלכתא כוותיה מדבעי גמרא לסיועי לרב ודמי ליה בדומחן: **דלא** קני ליה גופיה. אע"ג דבמ"ק דקדושין (דף טו. ופס) אמרינן דעבד עברי גופו קנוי הייבו לענין שאין גרעונו ממול אם מחל בעל פה אלא בשטר: **באומר** הכישה במקל והיא תבא.

ואע"פ שעבדו מוליכה לא הוי שאילה בבעלים והא דאמרינן יד עבד כיד רבו הייבו שבאמל הרב עצמו עם הפרה ושלח עבדו במקומו וכיון שבמקום בעלים ט) לא חשיב כבהמה אבל הכא ששואל את עבדו הוה ליה כשואל שמי פרות דעבדו כבהמתו דמי:

כיון שיצאתה ברשות משאיל נתחייב שואל באונסין. לכאורה נראה דמיירי שיצאתה מיד לסימטא או לגדי הי"ר דחשיב כאילו משכה שואל אבל יצאתה מיד לרה"ר לא כיון דמשיכה אינו קונה ברה"ר והא דלא הולרך רב לפרש דפשיטא הוא דלא עדיף ממשיכה אי נמי פתח חצרות סמוכים פתחיהן לגד הי"ר ולא לרה"ר עצמו לכן לא הולרך לפרש וא"ת דבהמוכר את הספינה (ב"ב דף פד:) אמרינן רב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו של אדם קונה לו בכל מקום חוץ מרה"ר משמע דמדד והניח על גבי סימטא לא קני אלא דוקא כליו קונה לו והכא אמר רב דקונה בסימטא וי"ל דהתם מיירי בשהיה מתחילה מונח בכליו קודם קנין ולא שהניח המוכר שם בשעת מכירה אבל הניח על גבי קרקע של סימטא לשם קנין קונה ועוד י"ל דהכא מיירי אפי' יצאת מיד לרה"ר דלענין להתחייב באונסין קניא משיכה ברה"ר אף על גב דלא קניא לענין מקח כמו שואל קורדום לרב הונא דאמר לקמן דקני במשיכה להתחייב באונסין אף על גב דלא קניא לחזרה:

וחבירו מותר לבקע בו לבתחילה.

תימה דתניא בתוספתא ט) בקע בקורדום של הקדש בא חבירו ובקע בו ובא חבירו ובקע בו כולם מעלו ולישא למימר דאיירי בקורדום כלי שרת ששוחטין בו שאין יוצא לחולין כדתנן בפרק ט)הנהנין (מעילה דף יט:) אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה וכלי שרת בלבד דהא קתני סיפא נטלו ונתנו לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל ובעולה נתנו לחבירו וחבירו לחבירו כולן מעלו בה ואין גראה לר"י נמי דהתם איירי בשלא נתכוונו

לש א מיי' פ"ג מהל' שאלה ופקדון הלכה ג ב סמג עשין נב טוש"ע מ"מ סי' שמ סעי' ו ופעי' ח:

מ ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ה:

מא ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעי' ז ודלא כרב:

מב ד מיי' פ"ו מהל' מעילה הלכה ד:

ה [מיי' פ"ב מהל' שכירות הלכה ה טוש"ע ח"מ סי' שמא סעי' ג ה]:

לעני רש"י

דישטולי"ט [דישטולטי"ש]. מעברים צרים. מקומות מחבוא. בונדי"ר [בו"ן גרי"ד]. להיות אסיר תודה.

מוסף רש"י

השואל קורדום מחבירו לעשרה ימים. ביקע בו קנאו. הוא חזקה להשתמש בו ימי שאילתו ואין המשאיל יכול לחזור בו. (קדושין מז:). כך תיקנו משיכה בשומרים. שלא יתחייב אומר בשמירה עד שימשוך. (ב"ק עט:).

עין משפט נר מצוה

א [לעיל נ:]. **ב** קדושין מז:. **ג** כ"ק עט., **ד** רש"ל. **ה** [פ"ב דמעילה]. **ו** [ל"ל בפ' הנהנין]. **ז** [לעיל דף מג:]. **ח** [לו: ד"ה אמר רבא]. **ט** [ע' תו"ט פ"ז מ"ו ד"ה מתנה וכו' מה שתמה ע"ז].

הגהות הב"ח

(**א**) תוס' ד"ה כאומר וכו' בעלים הוא לא חשיב:

גליון הש"ס

גמ' ביד עבדו חייב. עי' ירושלמי פ"ד דמע"ש עלה דמתני' מערימין על מ"ש:

הגהות הגר"א

[**א**] תוס' ד"ה קי. לא להתחייב כו'. נ"ב והרמב"ם מפרש לא להתחייב:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com